

Ольга ГАРАФОНОВА

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

<https://orcid.org/0000-0002-4740-7057>e-mail: ogarafonova@ukr.net

Роман СТАДНИЙЧУК

ПВНЗ «Херсонський економічно-правовий інститут»

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ КОНФЛІКТАМИ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

У статті досліджено особливості управління соціальними конфліктами органами публічної влади. Визначено, що різноманітність суспільства може призвести до конфліктів через розбіжність інтересів різних організацій і людей. Держава має швидко втрутитися, щоб правильно вирішити суперечки між сторонами. На практиці уряд, який здається більш помітним, представляє державу. Уряди мають всю владу та виконують усі завдання від імені держави.

Відповідно до більшості політологічних визначень, держава є єдиним законним застосовувачем фізичного насильства в суспільстві. Отже, за визначенням, він майже бере участь, коли в суспільстві виникає збройний конфлікт. Однак насильницький контроль — не єдина відмінна риса. Існують також фінансові, територіальні та ідеологічні монополії. Одночасне здійснення цих чотирьох монополій забезпечує єдність усередині держави та міжнародну незалежність.

Різні соціальні конфлікти, що відбуваються в суспільстві, є формою соціальної катастрофи. Ці катастрофи були викликані діяльністю людини. Деякі з рушійних факторів виникнення соціальних конфліктів включають розриви в економічних відмінностях, відмінності в політичному взаєморозумінні між громадами, дискримінацію, несправедливість, непокору, нехтування та відсутність розуміння у групи людей. Належне лікування полягає в тому, щоб створити мир у суспільстві. Роль місцевих органів влади, необхідна для пошуку відповідних форм рішень. Раннє виявлення проблем і шляхи їх вирішення повинні бути всеосяжними. Виявлення комплексних соціальних проблем — це спроба підвищити чутливість до виникаючих соціальних проблем. Чутливість відноситься до форми чутливості при виявленні проблеми, включає частоту виникнення, поширеність і тенденцію.

Програми заходів з соціальної гармонії створюються як мирне вирішення конфліктів. Соціальна гармонія — це соціальна умова, яка гарантує створення динамічних, гармонійних та збалансованих відносин та соціальних взаємодій між членами громади, щоб вони могли мирно жити пліч-о-пліч на основі рівності, згуртованості та справжнього братерства. Підтримка мирних умов у громаді характеризується гармонійним соціальним життям (повною толерантністю та взаємною підтримкою) для створення соціальної згуртованості.

Соціальний конфлікт — це явище, яке буде продовжувати існувати і не може бути розділене в житті людей, незалежно від позитивних і негативних наслідків, які воно викликає. Культура місцевої громади, або часто відома в громаді як місцева мудрість, може бути інструментом управління конфліктами для створення соціальної гармонії. Присутність місцевої культури у формі місцевої мудрості, яка була узгоджена за взаємною згодою, є ще однією альтернативою і повинна розглядатися громадою, громадськими лідерами, урядом та організаціями, що підтримують мир, як засіб вирішення соціальних конфліктів.

Ключові слова: особливості, управління, соціальні конфлікти, органи публічної влади.

Olga GARAFONOVA

Kyiv National Economic University Vadym Hetman

Roman STADNIYCHUK

Private higher educational institution "Kherson economic and Legal Institute"

FEATURES OF MANAGING SOCIAL CONFLICTS BY PUBLIC AUTHORITIES

The article examines the peculiarities of managing social conflicts by public authorities. It is determined that the diversity of society can lead to conflicts due to the divergence of interests of different organizations and people. The state must intervene quickly to properly resolve disputes between the parties. In practice, the government that seems more prominent represents the state. Governments have all the power and perform all tasks on behalf of the state.

According to most political definitions, the state is the only legitimate use of physical violence in society. So, by definition, it is almost involved when there is an armed conflict in society. However, violent control is not the only distinguishing feature. There are also financial, territorial, and ideological monopolies. The simultaneous implementation of these four monopolies ensures unity within the state and international independence.

Various social conflicts that occur in society are a form of social catastrophe. These disasters were caused by human activity. Some of the drivers of social conflicts include gaps in economic differences, differences in political understanding between communities, discrimination, injustice, disobedience, neglect, and lack of understanding among a group of people. Proper treatment is to create peace in society. The role of local authorities is necessary to find appropriate forms of solutions. Early identification of problems and ways to solve them should be comprehensive. Identifying complex social problems is an attempt to increase sensitivity to emerging social problems. Sensitivity refers to the form of sensitivity when detecting a problem that includes frequency, prevalence, and trend. Social harmony programmes are designed as peaceful conflict resolution. Social harmony is a social condition that guarantees the creation of dynamic, harmonious and balanced relationships and social interactions between community members so that they can live peacefully side by side on the basis of equality, cohesion and true brotherhood. Maintaining peaceful conditions in a community is characterized by a harmonious social life (full tolerance and mutual support) to create social cohesion. Social conflict is a phenomenon that will continue to exist and cannot be separated in people's lives, regardless of the positive and negative consequences that it causes. Local community culture, or often known in the community as local wisdom, can be a conflict management tool to create social harmony. The presence of local culture in the form of local

wisdom, which has been agreed upon by mutual agreement, is another alternative and should be considered by the community, community leaders, the government and peace-supporting organizations as a means of resolving social conflicts.

Keywords: features, management, social conflicts, public authorities

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Конфлікт неминучий. Невирішені розбіжності перетворюються на складні, тривалі суперечки, які викликають стрес, руйнують стосунки, руйнують довіру, шкодять моральному духу та заважають продуктивності. Конфлікти та розбіжності користуються поганою репутацією, але вони завжди є ознакою того, що зміни потрібні, наближаються або вже відбулися. Розвиток позитивного світогляду та застосування цих навичок може зробити конфлікт менш страшним.

Соціальний конфлікт всюдисущий в політиці та плануванні. У публічній владі спостерігається протести громадськості. Соціальний конфлікт виникає, коли групи громадян, групи громадянського суспільства, уряди та/або компанії виявляють переконання, що вони мають несумісні цілі щодо технології чи варіанту політики. Такий соціальний конфлікт може ґрунтуватися, наприклад, на суперечливих інтересах, очікуваннях або цінностях. Він дуже складний та динамічний. З часом можуть з'являтися нові групи дій, які висувають на порядок денний нові проблеми чи занепокоєння, підтримка може бути мобілізована від місцевих органів влади чи впливових осіб. Соціальний, як правило, не є просто локальним конфліктом. Такі конфлікти стосуються ширших проблем щодо довгострокового регіонального, національного чи глобального переходу, а також питань, що стосуються місцевої демократії, соціальної згуртованості, довіри до інституцій тощо.

Соціальний конфлікт становить серйозну проблему публічної політики. Політики та розробники також визнають цю проблему. Намагаючись уникнути безладних соціальних конфліктів політики, як правило, зміщують акцент на участі в політиці та плануванні. Самі по собі зусилля, докладені для розробки та організації процесів участі, заслуговують похвали. Запрошена участь є механізмом організації такого обговорення. Однак, запрошена участь – навіть якщо це робиться з найкращими цілями та відповідно до сучасного розуміння підходів участі – недостатня для забезпечення включення різних нормативних оцінок у процес прийняття рішень щодо соціального конфлікту. При цьому цінність соціального конфлікту для публічної політики та планування, як правило, не помічається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Демократії в усьому світі вступили в бурхливий період. Конфліктні форми політики, які розвинулися в останні роки, від популізму до поляризації та ерозії норм, ставлять фундаментальні питання щодо благополуччя розвинених демократій. Є чимало статей, які намагаються зрозуміти цю демократичну хворобу [2]. Оскільки дебати щодо здоров'я демократії загострюються, дослідження того, як демократії керують і поглинають політичні та суспільні конфлікти, стають широко актуальними.

Державна політика відіграє дедалі важливішу роль у демократичному управлінні конфліктами. Збільшення соціальної та культурної неоднорідності, економічна нерівність, глобалізація та зміна клімату є проблемами політики, які обтяжують здатність розвинутих демократій або вирішення конфліктів. Відводячи політику на другорядну роль в управлінні конфліктами, домінуюча концепція демократичного управління конфліктами в політологічній літературі стає все більш застарілою та неадекватною. Більшість наявної літератури зосереджено на виборах як основному механізмі врегулювання конфліктів (Przeworski, 2019), на структурі формальних інституцій [3], на політичних нормах [4] та про соціальні та економічні передумови для успішного управління конфліктами [6]. У цій літературі політика є або нецікавим результатом більш фундаментального питання інституційного дизайну, або нецікавим додатком до соціальних передумов чи економічних подій, які спрощують вирішення конфліктів.

Література з традиції «політика впливає на політику», зокрема теорію зворотного зв'язку політики [5] і дослідження накопичення політики [4] і державну політику [7] що політики, після того як вони були підписані законом, впливають на суспільні конфлікти різноманітними та важливими способами. У міру того, як сучасні уряди беруть участь у більш широкому діапазоні питань, політика накопичується та пронизує майже всі сфери соціального, політичного та економічного життя. Хоча інституційні характеристики та аспекти розробки політики можуть пояснити відмінності між країнами та секторами політики, наявні дані чітко свідчать про те, що накопичення політики є глобальним явищем [8]. Дослідження політики фіксують трансформації, спричинені накопиченням політики, використовуючи концепцію політичної держави [9]. У політичній державі, яку іноді також називають «активістською державою» або «активістським урядом», політика все більше впливає на демократичну політику. Наслідуючи Е. Е. Шаттшнайдера Теодора Лоуї та інших, які стверджували, що політика створює свою власну політику, дослідники зворотного зв'язку з політикою виявили, що політика, від пенсійної політики до політики охорони здоров'я та фінансового регулювання, має суттєві та інтерпретаційний вплив на політичні еліти та масову громадськість [11]. Підсумовуючи результати Хакер і Пірсон дійшли висновку, що політика «стала основною рисою американської політичної системи, фундаментально змінюючи політичні змагання». Ці дослідження, як спеціально розроблені політики можуть сприяти посередництву суспільних конфліктів.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Менш систематичне вирішення конфліктів порівнюється з вогнегасником, який тільки гасить пожежу і чекає наступного пожежі, не зачіпаючи корінь проблеми, в той час як понесені втрати незмірні. Необхідно розробити парадигму вирішення конфліктів у формі запобігання конфліктам. Відповідно до цього, попередження потенційних конфліктів у громадах стає все актуальнішою проблемою. Нинішній соціальний конфлікт перемістився з політекономічного контексту, що стосується конструктивності конфлікту, в суперечку, засновану на культурних цінностях, вирішення якого, як правило, є важкодосяжним, оскільки воно пов'язане зі значенням існування життя. Ці відмінності в поглядах характерні для соціальних явищ, які розвиваються в даний час, де симптоми соціального конфлікту починаються з різних точок зору [4], відмінностей в інтересах [5], а також авторитету і владних повноважень [6].

Виникнення соціального конфлікту відбувається через підвищення компетентності людського знання, яке включає в себе парадигму, інтереси, авторитет і владу, в результаті чого умови конфлікту стають більш складними або латентними, а також через те, що кожен індивід наполягає на своїх поглядах [7]. Все більш масове поширення конфліктів призвело до різних форм опору, здійснюваного громадою, яка має намір захищати навколишнє середовище через дії корпорацій, які можуть завдати шкоди і навіть руйнування навколишньому середовищу. Очікується, що роль уряду, буде більш всеосяжною у їхніх зусиллях шукати вирішення нових соціальних конфліктів не лише за допомогою об'єктивного підходу, коли механізми вирішення конфліктів спираються на політичну систему, а й за допомогою суб'єктивного підходу, а саме за допомогою культурних форм, оскільки кожні зміни, призведуть до появи нової культури, і в багатьох випадках нова культура не приймається суспільством, що призводить до конфлікту [9].

Відповідно до [10], поява майнінгу - це щось нове, яке може походити з автономного культурного середовища індивідуалізму, схильного до індивідуалізму та пріоритетного конкуренції, тоді як у культурних поглядах існують егалітарні механізми, цінності та мораль, навіть міфи, які все ще притаманні та використовуються як життєвий устрій. провідник. Публічна влада як агент з вирішення конфліктів повинна мати повноцінну функцію, а саме здатність ретельно виявляти конфлікти, аналізувати їх і здійснювати механізм вирішення, щоб в якості функції агента. Агент з вирішення конфліктів повинен бути здатний стати запобіжним клапаном, який: 1) володіє особливими навичками; 2) зберігає нейтралітет і прагне до того, щоб обидві сторони конфлікту досягли взаєморозуміння і всеосяжної угоди; 3) прагне до того, щоб обидві сторони не підривали гідність і самооцінку один одного; 4) прагне до того, щоб обидві сторони відчували себе щасливими і не постраждали; 5) прагне до того, щоб обидві сторони усвідомили, що життя динамічне, сповнене викликів.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження особливостей управління соціальними конфліктами органами публічної влади.

Виклад основного матеріалу

Цінність конфлікту впливає з розуміння соціального конфлікту – не як чогось, що має бути «вирішено» за допомогою участі, – а як того, що сам по собі є формою участі [10]. Соціальний конфлікт передбачає мобілізацію колективних дій та адвокацію, включаючи заперечення існуючих владних відносин [1]. Як такий, соціальний конфлікт можна вважати самоорганізованою участю. Соціальний конфлікт як самоорганізовану участь можна протиставити запрошеній участі [9]. Запрошена участь стосується всіх процесів і процедур, які встановлюються, наприклад, урядами, компаніями, академічними колами або консультантами для участі в тій чи іншій формі діалогу із зацікавленими сторонами. Запрошена участь може бути передбачена законом або організована як спеціальні та спеціальні процеси в контексті конкретного проекту. Це визначення залишає відкритим питання, чи справді цей діалог веде до розширення можливостей, навчання чи легітимності. Насправді запрошену участь часто критикували за несправжню участь [12, 3, 4].

Підхід участі виник протягом останніх десятиліть як критика домінуючого експертно-аналітичного підходу, який сприймався як надто лінійний, детермінований та ексклюзивний [1, 16]. Література про участь зазвичай передбачає три аргументи на користь участі: розширення можливостей, навчання та легітимність [7], або, за словами Фіоріно [8]: нормативна, змістовна та інструментальна аргументація. Нормативний аргумент стосується демократії; згідно з цим аргументом, участь є самоціллю, оскільки кожен громадянин має право говорити та бути почутим. Основний аргумент зосереджується на функції участі у виробництві знань і, таким чином, створенні більш інтегрованих рішень. Важливим аргументом на користь участі є те, що політичний план, швидше за все, буде прийнятий, якщо зацікавлені сторони залучені до процесу прийняття рішень.

У рамках підходу участі було розроблено та застосовано багато інструментів участі [7]. Хоча інструменти участі варіюються від консенсусних до агоністичних, більшість із цих інструментів навіяні поняттям Габермаса про ідеальну мовленнєву ситуацію. Це відноситься до безпечної та егалітарної ситуації,

коли люди можуть висловлювати свою точку зору без втручання асиметрії влади [9], і де «учасники прагнуть досягти спільного розуміння та координувати дії за допомогою обґрунтованих аргументів, консенсусу та співпраці, а не стратегічних дій суворо за досягненням». власних цілей» [20, с. 86]. Припущення, яке лежить в основі таких інструментів участі, полягає в тому, що для досягнення прогресу в процесах прийняття рішень необхідний консенсус [11]. Нижче розглянемо особливості парадигми соціального конфлікту рис. 1.

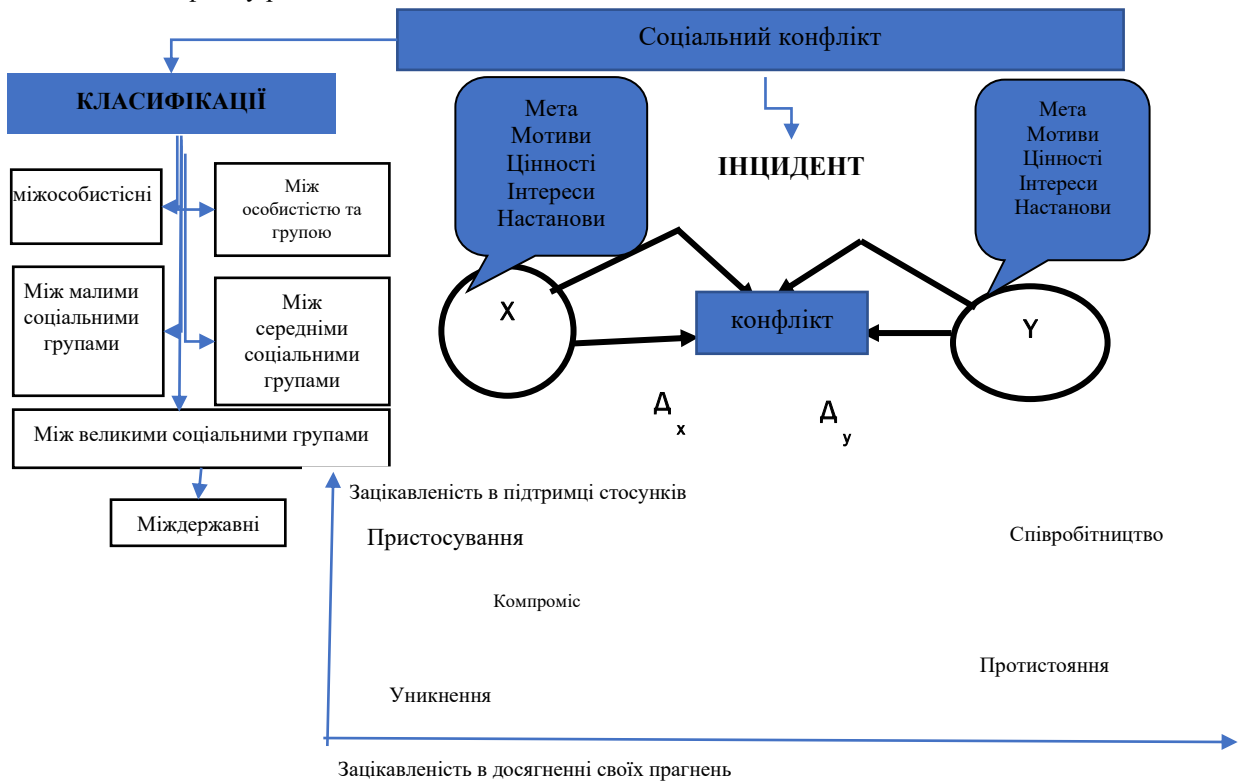

Рис. 1. Особливості парадигми соціального конфлікту

Джерело: узагальнено автором

Отже, конфлікт – це те, від чого намагаються уникнути багато інструментів участі. Соціальний конфлікт відбувається в умовах реального світу, де люди переслідують власні інтереси та здійснюють стратегічну поведінку, і це далека від ідеальної мовленнєвої ситуації. Цікаво, що аргументи, які використовуються для захисту участі, також стосуються соціального конфлікту. Іншими словами, соціальний конфлікт може мати значення з нормативних, змістовних та інструментальних причин.

По-перше, нормативний погляд на цінність соціального конфлікту стосується демократичної цінності конфлікту. Згідно з цією точкою зору, соціальний конфлікт, який розгортається, наприклад, через соціальні рухи, а також через більш імпровізовані акти суперечок, є формою політичного залучення і тому вітається в плюралістичному демократичному суспільстві [2]. Цю точку зору можна знайти в літературі про соціальні рухи, яка розглядає соціальні рухи як претензію на політичне представництво [3].

Соціальні конфлікти при плануванні розігруються не тільки всередині, але й, тим більше, зовні формальні арени та інституціоналізовані демократичні процедури. Це відбувається на неофіційних аренах, у соціальних мережах та у взаємодії на вуличному рівні між, наприклад, місцевими державними службовцями, менеджерами зацікавлених сторін компаній та громадянами [4]. Верло [4] стверджує, що ці взаємодії на вуличному рівні в соціальних конфліктах надають можливість для (місцевої) демократії. На цьому місцевому рівні громадяни висувують свої проблеми та цінності; однак ці проблеми та цінності не завжди досягають (місцевого) уряду чи залучених компаній. Це може бути пов'язано з розривом між тим, що вважаються законними претензіями планувальників або розробників проектів, з одного боку, і способами, якими громадяни висловлюють свої переваги та занепокоєння в соціальному конфлікті, з іншого [5].

По-друге, змістовний погляд на цінність соціального конфлікту стосується виробництва знань. Соціальні конфлікти є місцем виробництва знань. Соціальний конфлікт може призвести до кращих (тобто багатших, креативніших, більш інтегрованих) знань і часто призводить до вивчення політики [6]. Високий рівень (наукової) невизначеності та відсутність консенсусу як щодо «фактів», так і щодо «цінностей», які мають бути пріоритетними, може призвести до «неправильного» або обмеженого визначення проблеми. У цьому сенсі конфлікт може допомогти структурувати проблему та уникнути помилок типу III (тобто вирішення «неправильної» проблеми [7–9]). У багатьох випадках протиріччя надають частково суперечливі

оцінки нових технологій або впливу фактичних чи запропонованих проєктів, які далі формулюються та консолідуються в ході суперечок. Таким чином відбувається неформальна оцінка технологій». Суттєву перспективу також можна знайти в науці управління, де показано, що конфлікт може підвищити ефективність, креативність та інновації в організаціях і командах [3]

По-третє, інструментальний погляд на цінність соціального конфлікту відображає перспективу управління. Він зосереджений на конструктивному вирішенні конфлікту, а не на спробах уникнути його в політиці та плануванні. Згідно з цією точкою зору, соціальний конфлікт слід серйозно розглядати та вирішувати, щоб уникнути зворотного ефекту або «непродуктивних результатів» [5]. Непродуктивні результати можуть стосуватися «результатів, за яких ні сторони конфлікту, ні суспільство в цілому не виграють від результату. Прикладами непродуктивних конфліктів є ті конфлікти, які закінчуються тривалими юридичними битвами між ініціаторами проєкту та його противниками, або ті проєкти, які залишаються нереалізованими та не в змозі вирішити соціальну чи просторову проблему, заради якої вони були створені» [9]. Інший приклад походить від Вольфа [6], який провів поглиблений аналіз того, як політики вирішують конфлікт у дуже суперечливому процесі формування політики щодо багатомільярдної дороги в Антверпені (Бельгія). Він показує, як політики намагалися придушити конфлікт за допомогою стратегій деполітизації, і як це призвело до «ефекту бумеранга»: конфлікт не зник, а, здавалося, повертався тим сильніше, чим сильніше його було ліквідовано. Крім того, інструментальна перспектива розглядає конфлікт як конструктивний, оскільки він може сприяти взаємній довірі, збереженню стосунків [2], груповій ідентичності [7] та розбудові інституційної спроможності [8].

Відповідно до більшості політологічних визначень, держава є єдиним законним застосовувачем фізичного насильства в суспільстві. Отже, за визначенням, він майже бере участь, коли в суспільстві виникає збройний конфлікт. Однак насильницький контроль — не єдина відмінна риса. Існують також фінансові, територіальні та ідеологічні монополії. Одночасне здійснення цих чотирьох монополій забезпечує єдність усередині держави та міжнародну незалежність. Це вимагає деяких додаткових роз'яснень. Держава має фінансовий траст, єдину установу, яка може збирати податки та збори. Громадяни повинні заплатити певну суму в обмін на послуги, щодо яких вони не можуть негайно контролювати надання послуг і якість, і коли вибір обмежений. Фінансова монополія є унікальною і відрізняється від довіри, яку може використовувати юридична особа на ринку або профспілка для найму членів компанії.

Держава є єдиною законною владою на території країни, і інші суб'єкти в конкретній сусідній країні мають підтримувати цю владу. Кордон — це лінія, яка розділяє регіон і географічний простір, де інший замінює один законний уряд. Завданням центральної влади було збереження влади над кордоном.

Окрім цих факторів, зрозуміло, що держава, насамперед через контроль над системою освіти, є джерелом офіційного бачення того, чим є держава. Є функція мислення. Для кожної держави тлумачення урядом ролі конкретної держави може бути дуже впливовим. Він визначає діапазон прийнятних дебатів у державі, але водночас він може обмежити варіанти, доступні політичним лідерам. Він не може ефективно діяти поза межами встановлених параметрів нормальної поведінки.

Втручання, спрямовані на підтримку перехідного періоду, часто ґрунтуються на припущенні, що політика, яка спрямована на навігацію складним переходом у сфері безпеки, сприяння макроекономічній стабільності, реформі управління та розширенню надання послуг, посилюватиме одна одну. Однак мало доказів підтримує ідею лінійного переходу, в якому всі хороші речі поєднуються.

Міжнародні партнери відіграють вирішальну роль у визначенні рівня підтримки — і, можливо, важливіше, типу підтримки, яка буде надана. Більше того, вони часто є єдиним надійним стримуючим фактором для забезпечення дотримання елітами перехідних процесів і міжнародного права. Не піддаючись спокусі використати цю владу для визначення результатів переходу, найконструктивніша роль міжнародних партнерів загалом полягає в тому, щоб виступати посередником у переговорному просторі та створювати мережі безпеки — фінансову та економічну, безпекову, людську та соціальну спроможність, а також політику — для захисту врятувати молоді політичні врегулювання від потрясінь і допомогти їм просуватися вперед.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Управління конфліктами можна визначити як процес зменшення негативних наслідків конфлікту при збільшенні позитивних. Ефективне управління конфліктами може призвести до вирішення, яке призведе до позитивних результатів і продуктивності для команди або організації. Лідери повинні вміти керувати конфліктами, коли вони виникають, і їхня здатність керувати ними має вирішальне значення для успіху залучених осіб або команд. Є кілька доступних моделей, які лідери можуть використовувати при визначенні своєї поведінки в управлінні конфліктами.

Замість статичних чи миттєвих методів, таких як опитування, динамічна природа соціального конфлікту вимагає методів, які враховують цю динамічну природу та соціально-технічні системи, в яких вони відбуваються. Такі методи використовують лонгітюдні дані та включають, наприклад, нарративний та лонгітюдний аналіз дискурсу. Соціальні медіа відіграють важливу роль у соціальному конфлікті; через ці ЗМІ обмінюються та формуються думки, знання та ідеї, і вони сприяють координації колективних дій

(наприклад, організація протесту та мобілізація ресурсів). Дані соціальних медіа є важливим джерелом даних для аналізу динаміки соціальних конфліктів, і за допомогою підходів машинного навчання можна аналізувати величезні обсяги даних. Аналіз лонгїтюдних даних соціальних медіа є цікавим напрямком для подальших досліджень, які, окрім методологічних питань, піднімають різноманітні нові питання щодо якості даних. Такі платформи, як Twitter, зазвичай дозволяють використовувати лише частину даних (наприклад, певну підмножину твітів із певним ключовим словом), не поширюючи алгоритм, який призвів до цього вибору.

У той час як підходи до участі спрямовані на виключення стратегічної поведінки, стратегічна поведінка лежить в основі соціального конфлікту. Тобто те, які цінності, позиції чи нормативні оцінки висвітлюються учасниками, коли і як, залежить від стратегічних міркувань. Замість того, щоб розглядати це як щось, що затьмарює об'єктивний аналіз цінностей, стратегічна поведінка повинна бути частиною аналізу.

Тобто стратегічна поведінка впливає з інтересів, які, у свою чергу, роблять так, щоб зацікавлені сторони мали «специфічні знання через свою зацікавлену позицію, яких інші зацікавлені сторони з тієї ж причини не мають». Це вимагає подальших досліджень для концептуалізації соціального конфлікту як процесу артикуляції цінностей, де цінності нерозривно пов'язані зі знаннями та інтересами. Для цього існуючу літературу щодо участі можна підключити, наприклад, до літератури, яка концептуалізує процеси прийняття рішень у термінах мереж акторів і описує, як стратегічна поведінка відтворюється в таких процесах.

Соціальний конфлікт можна розглядати як «переповнення» – це відповідь на інституції, яким, як вважається, бракує альтернативних нормативних оцінок. Використання значення соціального конфлікту означає, що має існувати певний «зворотний потік», коли інформація (цінності, уподобання, знання) з публічних дебатів повертається до формальних процедур прийняття рішень. Необхідні подальші дослідження, щоб зрозуміти взаємодію між громадськими дебатами та інституціями, і, якщо зацікавлені у підвищенні легітимності процесів прийняття рішень, щоб розробити способи покращення цієї взаємодії. Це пов'язано з труднощами, оскільки існує розрив між (не)формальними інституціями, залученими до енергетичної політики та планування, і тим, як формується соціальний конфлікт.

Потрібно ближче вивчити взаємодію між соціальним конфліктом і формальними процедурами прийняття рішень і пов'язаними з ними інститутами публічної влади. Вивчення соціального конфлікту як самоорганізованої участі потребує міждисциплінарних соціальних наукових зусиль, де будуються нові концептуальні мости та вітаються методологічні інновації. Це не тільки захоплююча наукова спроба, але й суспільна відповідальність, враховуючи величезний виклик, який ставить перед усіма публічна влада.

Література

1. Stirling, Pluralising progress: from integrative transitions to transformative diversity, *Environ. Innov. Soc. Trans.* 1 (2011) 82–88.
2. Kriesberg L., Bruce W. Dayton, *Constructive Conflicts: From Escalation to Resolution*, Rowman & Littlefield, Publishers Inc., Lanham, Maryland, 2012.
3. Correljé A., Cuppen E., Dignum M., Pesch U., Taebi B. Responsible innovation in energy projects: values in the design of technologies, institutions and stakeholder interactions, *Responsible Innov. 2 Concepts Approaches*, Appl. Springer International Publishing, 2015, pp. 183–200.
4. Jenkins K., McCauley D., Heffron R., Stephan H., Rehner R. Energy justice: a conceptual review, *Energy Res. Soc. Sci.* 11 (2016) 174–182.
5. Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), Stichting De Natuuren Milieufederaties, Stichting Natuur & Milieu, Greenpeace Nederland, Vereniging Milieudefensie, ODE, Decentraal, Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land, (2016) <http://www.nwea.nl/over-nwea/gedragscode>.
6. NOGEPА, Gedragscode gaswinning kleine velden, (2017). <https://www.onsaardgas.nl/nogepa/gedragscode/>.
7. Hisschemöller M., Cuppen E. Participatory assessment: tools for empowering, learning and legitimating? *Tools Policy Formul. Actors Capacit. Venues Eff.* (2015), pp. 33–51.
8. Verloo N. Learning from informality? Rethinking the mismatch between formal policy strategies and informal tactics of citizenship, *Curr. Sociol.* 65 (2017) 167–181.
9. Pesch U., Correljé A., Cuppen E., Taebi B. Energy justice and controversies: formal and informal assessment in energy projects, *Energy Policy* 109 (2016) 825–834.
10. Cuppen E., Pesch U., Remmerswaal S., Taanman M. Normative diversity, conflict and transition: Shale gas in the Netherlands, *Technol. Forecast. Soc. Change* (2016). <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2016.11.004> in press.
11. Cotton M., Devine-Wright P. Putting pylons into place: a UK case study of public perspectives on the impacts of high voltage overhead transmission lines, *J. Environ. Plan. Manage.* 56 (8) (2013) 1225–1245.
12. Knudsen J.K., Camilla L. Wold, O. Aas, J.J. Kielland Haug, S. Bartel, P. DevineWright, M. Qvenild, G.B. Jacobsen, Local perceptions of opportunities for engagement and procedural justice in electricity transmission grid projects in Norway and the

13. Cuppen E., Brunsting S., Pesch U., Feenstra Y. How stakeholder interactions can reduce space for moral considerations in decision making: a contested CCS project in the Netherlands, *Environ. Plan. A* 47 (2015) 1963–1978.